

Tilburg University

Van coffeeshop naar drugscafé? Enkele voetnoten bij de slepende discussie over het huidige Nederlandse drugsbeleid

Groenhuijsen, M.S.

Published in:
Delikt en Delinkwent

Publication date:
2013

Document Version
Peer reviewed version

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):

Groenhuijsen, M. S. (2013). Van coffeeshop naar drugscafé? Enkele voetnoten bij de slepende discussie over het huidige Nederlandse drugsbeleid. *Delikt en Delinkwent*, 43(7), 493-499.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Delikt en Delinkwent, Van coffeeshop naar drugscafé? Enkele voetnoten bij de slepende discussie over het huidige Nederlandse drugsbeleid

[Klik hier om het document te openen in een browser venster](#)

Vindplaats:	DD 2013/46	Bijgewerkt tot:	20-08-2013
Auteur:	M.S. Groenhuijsen ^[2]		

Van coffeeshop naar drugscafé? Enkele voetnoten bij de slepende discussie over het huidige Nederlandse drugsbeleid^[1]

1. Sommige problemen in het strafrecht zijn zo ongeveer van alle tijden. Daaronder vallen bijvoorbeeld de grote en bekende leerstukken, maar ook algemene vragen zoals die naar de zin van de straf. Dat zal nooit veranderen. Over honderd jaar zullen er nog steeds publicaties verschijnen over causaliteit en over de vrije wil in het strafrecht. Ik weet niet zeker of dat ook het geval zal zijn ten aanzien van de brandende kwesties waar we ons de afgelopen decennia druk over hebben gemaakt op het terrein van de illegale verdovende en stimulerende middelen. Zal men zich over een eeuw nog kunnen herinneren wat vakmensen van nu verstaan onder de 'voor deur' en de 'achter deur'? Zal iemand nog een idee hebben van wat wij plachten aan te duiden als een 'drugsvrije afdeling' in een penitentiaire inrichting?
Maar ook problemen zonder eeuwigheidswaarde kunnen de moeite waard zijn. Zij kunnen de samenleving hevig beroeren en de aanpak daarvan kan grote maatschappelijke gevolgen hebben. Daarom wordt in deze bijdrage aandacht besteed aan enkele kernpunten van het vigerende Nederlandse drugsbeleid. De bedoeling is niet om tot veelomvattende standpunten te komen of tot nieuwe antwoorden op vragen waarover de meningen al geruime tijd zijn verdeeld. Dat zit er niet in. Eerlijk gezegd schrijf ik het liefst over kwesties die ik denk vrij goed te doorgronden. Bij het drugsbeleid zie ik nog steeds enkele dingen die ik juist niet begrijp. Misschien is het toch – of juist daarom – nuttig om in alle bescheidenheid uit te leggen waar de schoen volgens mij op ten minste één belangrijk punt wringt.
2. Toen ik net in Tilburg was benoemd, organiseerden wij in 1988 een internationale conferentie over het Nederlandse drugsbeleid in West-Europees perspectief.^[3] Het was het tijdperk van de door de Verenigde Staten aangevoerde oorlog tegen drugs. Ook in Europa was de afwijzing van drugsgebruik en -handel vrij hard en compromisloos. Nederland was destijds bepaald milder dan andere landen, ook duidelijk milder dan leidende Europese staten als Engeland, Frankrijk en Duitsland.
Het maatschappelijke probleem van de illegale verdovende middelen werd in die jaren in drie dimensies ontleed. Ten eerste als bedreiging van de volksgezondheid. Er zouden bijvoorbeeld zo'n 15 á 20.000 mensen aan harddrugs zijn verslaafd. Ten tweede was er een justitieel probleem. En niet zo zuinig ook. Volgens Wiarda zou het verbod op drugs goed zijn voor zo'n 60 tot 80% van de totale criminaliteit.^[4] Een regelrechte aanslag op de capaciteit van de politie en van de overige onderdelen van het strafrechtelijke apparaat. En ten derde is er het probleem van de openbare orde. Men noemde toen vooral de straathandel als een belangrijke overlast voor passanten en voor omwonenden.
Het beleid waarmee men deze problemen het hoofd wilde bieden, bestond uit twee onderdelen. Sinds het midden van de jaren zeventig werd er ten eerste systematisch onderscheid gemaakt tussen soft drugs en hard drugs.^[5] Het doel daarvan was om de desbetreffende markten zoveel mogelijk te scheiden. Het tweede hoofdpunt was het onderscheid tussen de gebruikers enerzijds en de dealers, de handelaren anderzijds. De gebruikers werden vooral gezien als een verantwoordelijkheid van het Ministerie van Volksgezondheid, terwijl het tegengaan van de distributie met name een zaak van het departement van Justitie was. Naast deze twee hoofdlijnen van beleid kwam er juist in die tijd voorzichtig ook aandacht voor de noodzaak van lokaal bestuurlijk beleid. Maar daarbij werd benadrukt dat dit vooral voor de grote steden van belang was; de kleinere gemeenten zouden kunnen aansluiten bij de 'normale' vormen van hulpverlening en overlastbestrijding.

Dit beleid had – hoe kan het ook anders – voordelen en nadelen. Het voornaamste voordeel werd mooi onder woorden gebracht door De Beaufort:

“De kracht van het in Nederland gevoerde opsporings- en vervolgingsbeleid ter zake van overtredingen van de Opiumwet zit hem in de ruimte die het laat aan zich wijzigende standpunten over de plaats die het druggebruik in de samenleving inneemt.(...) De vraag hoe we met dat uitgangspunt leven, is echter aan een steeds wisselende beantwoording onderhevig. De ontwikkeling die uit die steeds wisselende beantwoording voortkomt, raakt de kern van het strafrecht: moet er straf volgen, ja of nee, en in welke mate?”^[6]

De Beaufort wijst hier terecht op het dynamische karakter van het drugsbeleid. Die dynamiek wordt bij ons vooral gestuurd door het opportuniteitsbeginsel. In de omgeving van drugs werd hier gewoonlijk het woord ‘gedogen’ bij gebruikt.^[7]

Internationaal werd dit beleid vooral een speelbal van degenen die hetzij vóór dan wel tégen de criminalisering van drugs waren. In het Europees Parlement bijvoorbeeld rapporteerde de onderzoekscommissie Stewart-Clark op een hopeloos verdeelde wijze. De meerderheid concludeerde dat geen enkel type narcotica zou moeten worden gelegaliseerd; de minderheid meende dat noch het bezit, noch het gebruik van wat voor drug dan ook, noch het doorverkopen van kleine hoeveelheden ooit zou mogen worden bestraft.^[8] Op diezelfde polariserende toon werd overigens ook een groot deel van het debat in Nederland gevoerd. Zwart of wit. De officier van justitie Van Capelle merkte bijvoorbeeld raillerend – en niet zonder humor – op:

“De discussie over het al dan niet ‘vrijlaten’ van hard drugs als heroïne moet op zijn best worden aangemerkt als hersengymnastiek voor goedwillenden.... Het is een beetje als het voorschrijven aan een fabriek voor rijwielen de marketing op hemelfietserij te richten.”

Daarentegen was de zittende magistraat Böcker niet te flauw om in ronde woorden te zeggen dat de toenmalige justitiële bejegening van verslaafden als ‘de slechtste methode’ moet worden aangemerkt, aangezien daardoor de misdaad wordt bevorderd, de groothandel enorme winsten wordt bezorgd en de slachtoffers in de steek worden gelaten.^[9] Overigens stel ik vast dat destijds een grote meerderheid van de hoofdcommissarissen van politie die aan het besloten beraad deelnamen zich onverkort bij het laatstgenoemde standpunt aansloten. De politietop was in 1989 – *binnenskamers* – vrijwel eensgezind in de afwijzing van de intensieve strafrechtelijke aanpak van het drugsprobleem.^[10]

Mijn laatste opmerking over het genoemde tijdvak betreft de toekomstverwachting, zoals die destijds bestond. Los van de ‘diehards’, die óf decriminalisering óf uitroeiing met geweld voor ogen hadden, hoopten de meesten op *normalisering*. Daaronder werd het volgende verstaan:

“Op lange termijn zou het drugsprobleem net als het alcoholprobleem primair als een individueel probleem moeten kunnen worden gezien, dat we zakelijk met ons gewone gezondheidsbeleid te lijf kunnen gaan. En niet zoals nu, als een overgedramatiseerd, geïdeologiseerd en met moralisering omgeven probleem op een collectief niveau. Het probleem moet derhalve worden teruggebracht van een gemeenschappelijk en maatschappelijk vraagstuk tot een probleem op het niveau van het individu.”^[11]

3. Het buitenland schuift. In de jaren negentig werd Nederland door een Franse senator nog uitgemaakt voor ‘een narcostaat’ en had het Duitse tijdschrift *Der Spiegel* ‘een verlopen Frau Antje met dikke joint op de cover’.^[12] Maar we zijn inmiddels ingehaald door allerlei ontwikkelingen in andere landen. Spectaculair is natuurlijk het besluit van het Lagerhuis in Uruguay eerder dit jaar om de teelt, de verkoop en het gebruik van wiet te legaliseren. Maar er is veel meer dan dat. Al jaren bereiken ons berichten over experimenten in sommige Staten van Amerika waar op dit terrein verstrekkingprogramma’s bestaan en feitelijk gedogen plaatsvindt op een wijze die ons beleid voorbij streeft. We horen ook al langere tijd van praktijken in enkele Ländern in Duitsland waarvan hetzelfde kan worden gezegd.^[13] En als een soort klap op de vuurpijl heeft de huidige Amerikaanse minister van Justitie aangekondigd dat de rechterlijke macht maar wat minder gebruik moet

maken van de 'mandatory sentences' die wettelijk zijn voorzien voor kleinere handel in drugs. Als dat niet zou gebeuren lopen de gevangenen daar – zelfs naar hun eigen maatstaven – te vol. Je kunt er lang of kort over praten, maar één ding is zeker: de 'war on drugs' is, zoals altijd (en dus ook in 1989) al werd voorspeld, echt verloren.

Naast deze anekdotische waarnemingen wijs ik ook op enkele bevindingen van het meer systematische 'Europees Drugs Rapport' dat onlangs is verschenen.^[14] Voor het onderwerp van deze bijdrage is van belang dat Europa ook een producerende regio is voor cannabis en synthetische drugs (p. 17). Relatief nieuw is het fenomeen van de beschikbaarheid van steeds nieuwe psychoactieve stoffen en 'synthetische cannabinoïde receptoragonisten', die in alle landen worden gerapporteerd en die niet worden gecontroleerd uit hoofde van de internationale verdragen omtrent drugsbestrijding (p. 17-20). Wat betreft de beschikbaarheid valt op dat er bij heroïne tekenen zijn die wijzen op een afname, maar bij de synthetische drugs lijkt er sprake te zijn van een toename (bijvoorbeeld van methamfetamine), met speciale vermelding van de conclusie dat Nederland geografisch gezien de belangrijkste productregio voor ecstasy is (p. 21, 24, 27). Over het gebruik wordt gemeld dat er bij cannabis een dalende trend is in landen die in eerdere enquêtes een hoge prevalentie kenden. De gebruikers van cannabis hebben aanmerkelijke gezondheidsproblemen en vertonen een toenemende hulpvraag in de verslavingszorg (p. 32, 34). De echt serieuze gevolgen (mortaliteit en sterfte, dak- en werkloosheid) blijven onverminderd verbonden aan het gebruik van opioïden. Daarom is het belangrijk dat het aantal nieuwe heroïnegebruikers daalt (p. 40). Niet verrassend is dat de aanpak van de problemen overall bestaat uit activiteiten die zijn gericht op het verminderen van de vraag naar en het aanbod van drugs (p. 49). Bij opiaatgebruikers blijkt empirisch bewezen dat substitutiebehandeling (methadon) in combinatie met psychosociale zorg het meest effectief is (p. 54). Over de hulpverlening aan cannabisgebruikers komt het rapport niet veel verder dan algemeenheden: er wordt van alles geprobeerd, en het succes hangt vooral af van goede samenwerking tussen verschillende soorten hulpverleners (p. 56). Over de justitiële kant ten slotte wordt vastgesteld dat de drie relevante VN-verdragen weliswaar verplichten om aanbod en bezit van drugs als misdrijf strafbaar te stellen, maar dat de landen nog veel discretionaire ruimte hebben bij het vormgeven aan deze verantwoordelijkheid. In de praktijk is de algemene trend in Europa sinds 2000 om minder vaak gevangenisstraf op te leggen voor het bezit van drugs voor eigen gebruik (p. 62).

4. Hoe staan wij er intussen zelf voor? Het is natuurlijk onmogelijk om in vogelvlucht de ontwikkelingen gedurende de afgelopen kwart eeuw door te nemen. Er is een Parlementaire enquêtecommissie Opsporingsmethoden (de commissie-Van Traa) geweest die onder andere de georganiseerde misdaad in Nederland in kaart heeft gebracht. Er is een hele reeks van commissierapporten verschenen die specifiek zijn toegesneden op de inhoud van ons drugsbeleid.^[15] En misschien wel het belangrijkste: het gedoogbeleid in ons land heeft vooral mede vorm gekregen in het laten oprichten en toestaan van de zogenoemde 'coffeeshops'.

Over deze vorm van gedogen is de afgelopen jaren een slepende discussie ontstaan. Slepend, in die zin dat ik weinig vooruitgang zie. Het is verhelderend om het debat van de laatste jaren te vergelijken met dat rond 1989. Het is namelijk mijn indruk dat de zwaartepunten behoorlijk zijn verschoven. Ik noem enkele belangrijke verschillen.

Ten eerste zijn sommige scherpe kanten uit het debat nagenoeg verdwenen. Er is nauwelijks nog sprake van een tegenstelling tussen hen die alle drugs willen vrijgeven en zij die een totale oorlog tegen alle verdovende middelen willen voortzetten. De tijden van de commissie Stewart-Clark zijn kennelijk voorbij. De discussie over de scheiding van markten (van soft drugs en van hard drugs) heeft een andere wending genomen. Twee decennia geleden werd door bijna iedereen aangenomen dat hard drugs behoren tot het domein van de harde criminaliteit, terwijl soft drugs een beetje tot de hobby's van alternatieve softies werden gerekend. Ook dat is verleden tijd. Inmiddels is het een grote zorg dat in de wietteelt, in de aanvoer naar de coffeeshops groot geld omgaat. Zoals Van de Bunt zegt: 'In de luwte van het gedoogbeleid hebben illegale entrepreneurs fortuin vergaard'.^[16] Dan spreken we over betrokkenheid van de georganiseerde criminaliteit. En het is diezelfde georganiseerde criminaliteit die Nederland tot één van de grootste producenten van synthetische drugs heeft gemaakt. Vermenging van de markten dus.

Een volgende verschuiving gaat over de medische gevolgen. Vroeger zagen we een joint wat de gezondheid

[17]

betreft als niet veel schadelijker dan een fles wijn of een pakje sigaretten.— Tegenwoordig is het THC-gehalte van cannabis soms dermate hoog dat sommige deskundigen zelfs van oordeel zijn dat een verplaatsing van lijst II naar lijst I van de Opiumwet in de rede ligt.^[18] Hoewel exacte cijfers ontbreken, ben ik er vrij zeker van dat nu niemand meer Wiarda zal nazeggen dat 60 á 80 % van de capaciteit van politie en justitie aan drugs wordt besteed. Dat percentage is sterk verlaagd. Anderzijds is er een afgeleid speerpunt bijgekomen: de jacht op wietplantages, van huiskamers en schuurtjes tot substantiële productiebedrijven.

Als laatste verschil tussen de jaren tachtig en de huidige tijd noem ik het sterk toegenomen belang van de openbare orde als gezichtspunt in de discussie rond het drugsbeleid. Destijds was dat hooguit een flankerende overweging, thans staat het voor velen centraal in de analyse. Dat is vooral het geval voor hen die zich bezig houden met onderzoek naar de situatie in de grensstreken, waar de toevloed van buitenlandse klanten tot aanzienlijke problemen op het gebied van de openbare orde kan leiden.^[19]

Wat in het debat als constante factor aanwezig is gebleven, is het beroep op internationale verdragen. Wie een ander de mond wil snoeren, zegt dat Nederland gebonden is aan internationale verplichtingen. Waar de Nederlandse regering ooit verklaarde alles in het werk te zullen stellen om het Enkelvoudige Verdrag zodanig te wijzigen dat een apart regiem voor cannabis mogelijk zou worden^[20], hoor je hier niets meer over en doen we tegenwoordig weer net alsof de drie VN-verdragen door God gegeven natuurwetten zijn.

5. Mijn voorlopige slotsom is dat er geen drugsbeleid te bedenken of uit te voeren is dat niet te kampen heeft met grote onzekerheden en duidelijke nadelen. Dat is op zichzelf een weinig opzienbarende constatering. Dus kunnen we het daar niet bij laten. We kunnen evenmin volstaan met de aanbeveling vooral een geïntegreerd beleid te voeren, waarin goed met het buitenland wordt samengewerkt, waarin kerngegevens goed worden gedocumenteerd en waarin coördinatie gewaarborgd is. Dat zijn allemaal algemeenheden die helemaal waar zijn, maar waar niemand het over oneens kan zijn. Wat mij betreft moeten we op één punt de koe bij de horens vatten. De dingen gewoon bij de naam noemen. En dat is de status van de coffeeshop en de bevoorrading van hun handelswaar.

Van de Bunt is tegenstander van de huidige coffeeshops. Hij lijkt ze allemaal te willen sluiten.^[21] Fijnaut wil hun aantal terugdringen, hij wil buitenlanders als klanten weren en van legale bevoorrading wil hij alleen onder uitzonderlijke omstandigheden iets weten.^[22] Ik zie het net iets anders. Laat ik vooropstellen dat ook ik uiteraard de doelstelling deel om zowel vraag als aanbod van drugs terug te dringen. Er is ook al veel gebeurd in deze richting. De AHOGJ+-criteria zijn onder andere aangescherpt, er is een afstandscriterium naar scholen ingevoerd en de maximaal te verkopen hoeveelheid aan gebruikers is teruggebracht (van 30 gram naar 5 gram of – soms – nog minder).^[23] Er is een aantal coffeeshops gesloten, en wat mij betreft kan dat in sommige plaatsen nog verder gaan.^[24]

Maar op het punt van de bevoorrading ben ik het eens met het grote aantal Nederlandse burgemeesters dat heeft gepleit voor door de overheid gereguleerde wietteelt.^[25] Daarvoor zijn – tegen de achtergrond van het voorafgaande – heel goede redenen aan te voeren. Ten eerste leidt overheidsregulering tot zichtbaarheid van het proces dat leidt tot de binnenkomst van de in de coffeeshop te verkopen producten. De lijn van teelt tot verkoop wordt transparant en vatbaar voor controle. Ten tweede, en als gevolg hiervan, is dan een betere kwaliteitscontrole mogelijk. Met kwaliteit doel ik hier op kwaliteit van de exploitant en van het te verkopen product. Wie de verkeerde antecedenten heeft of wie zich niet aan de voorwaarden houdt (bijvoorbeeld door onder de toonbank of in de nabije omgeving andere spullen te verkopen) kan met bestuurlijke maatregelen uit de branche worden weggezuiverd. Wat het product betreft, kan regulering ook een halt toeroepen aan de te hoge THC-waarden, die nu juist een bedreiging van de volksgezondheid zijn gaan vormen.^[26] Minstens zo belangrijk is dat door middel van regulering ook de mislukte scheiding van markten – minstens voor een deel^[27] – kan worden hersteld.^[28] Als onder toezien oog van de overheid voldoende cannabis tegen redelijke prijs wordt geproduceerd, dan is het gewoon niet langer lucratief voor de georganiseerde misdaad om zich op deze Nederlandse markt te begeven.^[29] Hetzelfde geldt voor de echte kleine huisteler. Deze krabbelaars hebben dan niets meer te winnen met enkele plantjes op zolder. Deze factoren samengenomen zouden ook het justitieel apparaat enorm ontlasten. Weg met al die geprioriteerde onderzoeken naar

wietteertjes in woonwagens of anderen die in de bijstand zitten. Méér ruimte voor onderzoek naar zware criminelen op drugsgebied. Weg ook met al die rechtszaken omtrent teelt die wat aantal en omvang betreft inmiddels méér capaciteit vragen dan de afdoening van de traditionele verwervingscriminaliteit. Iedereen die de praktijk kent weet dat wietteeltzaken ook nog eens worden gecompliceerd door allerlei vervelende ontnemingsvorderingen met enorm gesteggel over het aantal oogsten, de precieze tijdsduur, de exacte opbrengsten per plant, *et cetera*. Allemaal voordelen die aansluiten bij de knelpunten die in de voorafgaande aantekeningen naar voren zijn gekomen.

6. Wat mij betreft dus regulering van de aanvoer. Dan kunnen we eindelijk afkomen van het absurde onderscheid tussen de voordeur en de achterdeur. Dan kunnen we eindelijk zeggen waar het om gaat. De coffeeshop wordt een drugscafé. We weten dat er in het buitenland eenzelfde soort gedoogbeleid wordt gevoerd als bij ons.^[30] Alleen praten ze er niet zo over. Dat is volgens mij een groot nadeel. Met vergelijkingen moet je altijd voorzichtig zijn, maar ik zie het een beetje zoals destijds met de euthanasie. Ook dat gebeurde vrijwel overal, terwijl er alleen in Nederland over werd gesproken. En we hebben het geregeld. Wat mij betreft beter dan in het buitenland. In 1989 zag Engelsman voor de lange termijn een beleid dat is gericht op *normalisering*. Een situatie waarin drugs niet uit de samenleving zijn verdwenen, maar waarin ze primair als een individueel probleem worden gezien, dat hoofdzakelijk met ons gewone gezondheidszorgbeleid te lijf wordt gegaan. Zover zijn we nog lang niet. Het is de vraag met welke kleine stapjes we het beste een stukje in de richting van dat ideaal kunnen opschuiven.

Voetnoten

Voetnoten

- [1] Citeerwijze: M.S. Groenhuijsen, 'Van coffeeshop naar drugscafé? Enkele voetnoten bij de slepende discussie over het huidige Nederlandse drugsbeleid', *DD* 2013, 46.
- [2] *Hoogleraar straf(proces)recht en victimologie aan de Universiteit van Tilburg en redacteur van dit tijdschrift.*
- [3] Daarvan is verslag gedaan in M.S. Groenhuijsen & A.M. van Kalmthout (red.), *Nederlands drugsbeleid in West-Europees perspectief*, Arnhem: Gouda Quint 1989; en – samen met de bijdragen aan de aan de conferentie gekoppelde besloten studiebijeenkomst – in H.J. Albrecht & A.M. van Kalmthout (eds.), *Drugs policies in western Europe*, Freiburg: Max Planck Institute for foreign and comparative criminal law 1989.
- [4] J. Wiarda, 'Mogelijkheden en beperkingen van de repressie-strategie', in: Groenhuijsen & Van Kalmthout (red.), a.w. p. 50.
- [5] De wijziging van de Opiumwet in 1976 introduceerde het systeem van twee verschillende lijsten met verboden middelen.
- [6] L.A.R.J. de Beaufort, 'Strafrechtelijke marktbeheersing', in Groenhuijsen & Van Kalmthout (red.), a.w. p. 69.
- [7] Zie Maarten van Dijck, *Gedogen. Over vermogen en onvermogen tot handhaving van wet en recht* (diss. Tilburg), Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2003. In de jaren tachtig werden ook nog vaak woorden gebruikt als 'huisdealer' en 'hasjwinkel', termen die inmiddels eigenlijk uit het debat zijn verdwenen.
- [8] Zie Diez Ripolles respectievelijk d'Ancona in Groenhuijsen & Van Kalmthout (red.), a.w. p. 21 e.v. en p. 167 e.v.
- [9] Groenhuijsen & Van Kalmthout (red.), a.w. p. 145 e.v. resp. p. 89 e.v.
- [10] Ik heb me afgevraagd of ik dit feit hier – ethisch gezien – zou mogen vermelden. Uiteindelijk was het niet voor niets een besloten deel van de conferentie. Na ampele overweging denk ik dat het verantwoord is om dit na een zo groot tijdsverloop op te schrijven – enerzijds omdat alle betrokken hoofdcommissarissen al vele jaren uit dienst zijn en anderzijds omdat het een verrassend historisch gegeven betreft dat aangeeft hoe er werkelijk over deze kwestie werd gedacht.
- [11] Engelsman in Groenhuijsen & Van Kalmthout (red.) 1989, a.w. p. 143.
- [12] Opperakeld in *NRC Handelsblad* 2 augustus 2013, p. 9.
- [13] Zo ook Cyrille Fijnaut, 'Een nuchtere kijk op de Hollandse coffeeshop', *Socialisme en democratie* 2009, p. 17, die terecht opmerkt dat het beleid van Nederland, waar het gaat om persoonlijk en problematisch gebruik van drugs, ten opzichte van het beleid in omringende landen veel minder bijzonder is geworden dan veel

- Nederlanders denken.
- [14] Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving, *Europees Drugs Rapport. Trends en ontwikkelingen 2013*, Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie 2013.
- [15] Ik noem de desgenaamde 'Paarse drugsnota', het rapport van de PvdA commissie-Meurs en het rapport van de commissie-Van de Donk. Vanwege de beschikbare ruimte kunnen hier alleen de conclusies van het laatstgenoemde rapport worden aangestipt. Zie *Geen deuren maar daden. Nieuwe accenten in het Nederlandse drugsbeleid*, Den Haag 2009.
- [16] H.G. van de Bunt, 'Verstrikt in het coffeeshopbeleid', *DD* 2012, p. 175. Vgl. A.C.M. Spapens, H.G. van de Bunt & L. Rastovac, *De wereld achter de wietteelt*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2007.
- [17] Een abolitionist als Nils Christie stelde het zelfs op één lijn met een pakje boter.
- [18] Expertcommissie Lijstensystematiek Opiumwet, *Drugs in Lijsten*, VijfkeerBlauw 2011. Vergelijk ook de commissie-Van de Donk, a.w. p. 53: 'De vraag is of de plaats van de diverse middelen op de lijsten nog wel overeenkomt met de actuele kennis over de schadelijkheid van die middelen voor de volksgezondheid'. Die vraag stond ook centraal in de zaak die leidde tot HR 2 maart 2010, *NJ* 2010, 392 m.nt. P.A.M. Mevis. De Hoge Raad liet het oordeel van het hof in stand dat een eindproduct met een zeer hoog THC-gehalte kan worden aangemerkt als een gebruikelijk vast mengsel als bedoeld in lijst II van de Opiumwet.
- [19] Zie o.a. C. Fijnaut & B. de Ruyver, *Voor een gezamenlijke beheersing van de drugsgerelateerde criminaliteit in de Euregio Maas-Rijn*, Maastricht: Provincie Limburg 2008.
- [20] Van de Bunt, a.w. p. 174, wijst voor details op M. de Kort, *Tussen patiënt en delinquent; geschiedenis van het Nederlandse drugsbeleid*, Hilversum: Verloren 1995, p. 253 e.v.
- [21] Impliciet in a.w. 2012; een expliciet pleidooi om dit te laten onderzoeken in 'De tragiek van het gedoogbeleid', *Socialisme en Democratie* 2009, p. 25.
- [22] Cyrille Fijnaut, 'Een nuchtere kijk op de Hollandse coffeeshop', *Socialisme en Democratie* 2009, p. 16-23. Legale bevoorrading zou in zijn visie alleen aan de orde kunnen zijn als de coffeeshop een soort vereniging wordt met leden, die samen zowel voor de voorkant als voor de achterkant verantwoordelijk zijn.
- [23] Zoals bekend is er nog steeds verwarring rond het I-criterium (het ingezetenen criterium). Burgemeesters mogen zelf kiezen of ze dat willen toepassen of niet, maar als ze eenmaal daarvoor hebben gekozen, dan mogen ze die keuze van minister Opstelten niet meer terugdraaien.
- [24] Ik ben het eens met een aantal pragmatische – en verstandige – aanbevelingen van de commissie-Van de Donk in deze sfeer. De commissie pleit voor kleinschaligheid van de coffeeshops (dus geen megawinkels zoals in Terneuzen) en ziet goede redenen voor verdere ontwikkelingen naar besloten coffeeshops (aangeduid als 'coffeeshopclub'). Daarmee zou vooral de overlast door buitenlanders kunnen worden beperkt. A.w. p. 45-46.
- [25] Dit gaat de commissie-Van de Donk een stap te ver, behalve wanneer zo'n achterdeurregeling zou zijn beperkt tot de besloten coffeeshop met controle op de gebruikers. A.w., p. 45, p. 47.
- [26] Let wel: bescherming van de volksgezondheid was een hoofddoelstelling van ons oorspronkelijke beleid.
- [27] Ik besef natuurlijk heel goed dat de georganiseerde misdaad ook een aanzienlijk deel van de productie exporteert. Daarop wijst ook de commissie-Van de Donk: 'Hierdoor kan het coffeeshopbeleid nu nog slechts een bescheiden effect hebben op de aanpak van de productie van cannabis en de daaraan verbonden georganiseerde criminaliteit' (a.w. p. 40, 41).
- [28] Let wel: dit was een andere hoofddoelstelling van ons oorspronkelijk beleid.
- [29] Deze doelstelling wordt uiteraard ook gedeeld door Fijnaut. Zie reeds diens 'Gedoogbeleid en bestrijding van de drugshandel: een inconsistentie in het drugsbeleid', in: T. Blom, H. de Doelder & D.J. Hessing (red.), *Naar een consistent drugsbeleid*, Deventer: Gouda Quint 1996, p. 35-39.
- [30] Fijnaut, a.w. 2009, p. 17.